

Het boek heeft een opvallend en o zo logisch formaat: liggend A4. Eerder al pleitte ik daarvoor bij het fotoboek *Rotterdamse haven ... Glashelder*, in *Bokkepoot* 215. Schepen lenen zich nu eenmaal meer voor een liggend formaat dan een staand. Een mooi uitgevoerd boek ook met veel foto's en oude documenten om de geschiedenis van een bijzonder schip te documenteren. Complimenten voor de mooie tekeningen van de hand van de auteur.

Het boek vertelt het levensverhaal van een Zwolse pakketboot, de *Ora et Labora I*, gebouwd in 1903 in Vierverlaten als schroefstoomboot, vrachtschip voor de firma Heukels, later verbouwd tot salonboot. Over de vrachtvaartperiode is helaas weinig geschreven. De periode als salonboot is wat uitgebreider beschreven, maar vooral geïllustreerd met documenten, brochures en krantenknipsels (in een leuke collage). Verder foto's van toen het schip met passagiers voer in Zwolle, Giethoorn en omstreken, zowel als lijndienst als voor dagtochtjes. De beschrijving van de restauratie beslaat twintig pagina's.

In de crisisjaren heeft het stoombootbedrijf dat de familie Heukels sinds het midden van de negentiende eeuw exploiteert het moeilijk en eind 1934 wordt het bedrijf verkocht met uitzondering van de *Ora et Labora I*. Het schip belandt aan de Leidsekade in Utrecht en de familie Heukels gaat er op wonen. De volgende tachtig jaar is het een woonschip en de geschiedenis daarvan is veelal gebaseerd op wat in goed Nederlands 'oral history' heet: de verhalen van de betrokkenen, die

Ora et Labora begin jaren dertig Foto collectie E. Heukels

Cisca de Rooter heeft opgetekend en geïllustreerd met bijbehorende foto's. Jammer vind ik dat de stamboom van Heukels wat veel vraagtekens bevat. Zo levert een beetje zoeken op dat bijvoorbeeld Johanna van der Veen op 1 oktober 1907 overlijdt. Maar goed, dat is mijn zucht naar perfectie en voor de geschiedenis van het schip minder relevant. Wat intrigeert, is waarom de grondlegger van het stoombootbedrijf in verschillende aktes als 'visscher' te boek staat. In de periode 1934-1977 is het schip in het bezit van Heukels en daarover is relatief weinig te vertellen. De wisselingen en veranderingen treden pas daarna op, bepaald door de behoefte van de opeenvolgende eigenaren, maar ook door wet- en regelgeving. Zo worden in 1977 ingrijpende aanpassingen gedaan om te voldoen aan

de wet op woonschepen en woonwagens uit 1918 waarbij een minimale stahoogte wordt voorgeschreven. Er is niets nieuws onder de zon. Ook nu is er discussie of het bouwbesluit zou moeten gelden voor woonschepen met bijvoorbeeld minimale maten voor deuren.

Over die eigendomswisselingen en aanpassingen, een mooi tijdsbeeld van het laatste kwart van de vorige eeuw, gaat het tweede kwart van het boek. De laatste helft behandelt alle inspanningen om het schip te redden en met name de restauratiewerkzaamheden op de Museumwerf Vreeswijk. Die restauratie verloopt niet geheel zonder problemen, zoals Cisca de Rooter beschrijft. Om een plek in Utrecht te kunnen kopen, eist de gemeente een Varend Monumentenstatus volgens het Nationaal Register

Ora et Labora in 2010 Foto Maarten van de Krol

